

Dönem : 2
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 348

Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair 19 - 7 . 1963 tarihli ve 307 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri, Adalet ve Anayasa komisyanlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/381)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 586/3692

21 . 6 . 1967

Millet Meclisi Başkanlığına

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 20 . 6 . 1967 tarihinde kararlaştırılan «Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 19 . 7 . 1963 tarihli ve 307 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

Gerekçe

Bilindiği gibi 1961 yılından bu yana yapılan seçimler aşağıdaki seyri takibetmiş bulunmaktadır :

1961 de, Milletvekilleri ve Cumhuriyet Senatosu seçimleri,

1963 te, Mahallî seçimler,

1964 te, Cumhuriyet Senatosu kısmî seçimleri,

1965 te, Milletvekilleri seçimleri,

1966 da, Cumhuriyet Senatosu kısmî seçimleri,

yapılmış olup içinde bulunduğumuz 1967 yılında mahallî seçimler,

1968 yılının Haziran ayında Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte birinin yenilenmesi seçimleri ve

1969 yılı Ekim ayında Milletvekilleri seçimleri yapılacaktır.

Bu seçim seyrini gözönüne aldığımız zaman görülüyor ki, her yıl yurdumuz için bir seçim yılı olmaktadır.

Her yıl seçim yapılması çeşitli sakıncalar yaratmaktadır. Bu sakıncaların başlıcası, bu halin memleketimizi aylarca basını, radyosu ve diğer vasıtalarıyla bir baştan bir başa seçim havasına sokması ve ayrıca halkımızın bâzı seçimlere beklendiği ölçüde ilgi göstermemesi şeklinde bir duruma zemin hazırlamakta olmasıdır.

Son yıllardaki seçimlere katılma oranı :

1961 Milletvekilleri ve Senato seçimlerinde	% 81,4
1963 Mahallî seçimlerde (il genel meclisi)	% 77,62
1963 » » (Belediye)	% 67
1964 Kısmî Senato seçimlerinde	% 60,2
1965 Milletvekilleri »	% 71,3
1966 Kısmî Senato seçimlerinde	% 56,20

dir.

Diğer bir sakınca bu seçimlerin bütçemize tahmil ettiği malî külfettir. Nitekim :

1961 yılı milletvekilleri ve Cumhuriyet Senatosu seçimleri için	26 153 627,00 TL.
1963 yılı mahallî seçimleri için	20 269 388,00 TL.
1964 yılı Cumhuriyet Senatosu kısmi seçimleri için	7 211 173,00 TL.
1965 yılı milletvekilleri seçimleri için	21 143 326,00 TL.
1966 yılı Cumhuriyet Senatosu kısmi seçimleri için	11 262 264,00 TL.
harcanmış ve 1967 yılı mahallî seçimleri için de bu yıl bütçesine	37 957 600,00 TL. ödenek konulmuş bulunmaktadır.

Sakıncaların bir diğer yönü hizmet alanındadır. Zira seçim ve sandık kurullarında görevlendirilenler asli vazifelerinden bir süre için alınmış olmakta ve dolayısıyla kendi görevleri aksamaktadır. Her sene seçim yapılması bu aksaklığı tekerrür ettirmektedir.

Bu hususlar göz önünde tutularak mahallî seçimlerle Cumhuriyet Senatosu seçimlerinin birleştirilmesinde ve her ikisinin bir arada yapılmasında fayda ve isabet mülâhaza edilmektedir. Bu halde gerçi, 1968 yılının Haziran ayında yapılması söz konusu Cumhuriyet Senatosunun üçte bir yenileme seçimlerinin bu sene Eylül ayında yapılacak mahallî seçimlerle birleştirilerek yapılması düşünülebilirse de Cumhuriyet Senatosu seçimlerinin yapılmasıyla ilgili mevzuat hükümlerini değiştiren 29 . 5 . 1963 tarihli ve 238 sayılı Kanunla ilgili olarak Anayasa Mahkemesince alınmış bulunan 25 . 11 . 1963 gün ve E. 1963/300, K. 1963/280 sayılı Kararda tahlil ve tesbit edildiği gibi Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte birinin yenilenme seçimlerinin Haziran 1963 yerine Haziran 1964 yılına alınması Anayasaya uygun görülmüştür. Bu kararın bir sonucu olarak 1961 de seçilmiş olan Cumhuriyet Senatosu üyelerinin sürelerinin 1968 Haziran ayına kadar sürmesi icabetmekte olup 1964 yılında ve onu müteakıp yapılmış olan kısmi seçimlerde seçilenlerin Anayasanın 73 ncü maddesi muvacehesinde 6 yıllık sürelerini doldurmaları da zorunlu bulunmaktadır.

Kaldı ki, yukarıda işaret ettiğimiz seçimlere katılma oranının da gösterdiği gibi kısmi Senato seçimlerinin halk efkârınca iktidar yapısında esaslı bir değişiklik yapmamakta olduğu düşüncesi hakim bulunması dolayısıyla kısmi Senato seçimlerine daha az rağbet ve ilgi gösterilmektedir.

Mahallî idareler seçimlerinin 1968 yılına tehirinde ise Anayasanın 116 ncü maddesinin ikinci fıkrası muvacehesinde hiçbir hukukî sakınca bulunmadığı gibi Cumhuriyet Senatosu kısmi seçimleriyle mahallî seçimlerin birleştirilmesi yukarıda zikrettiğimiz ilgisizliği de giderici bir faktör olacaktır. Esasen Anayasa ve seçim kanunları tanzim edilirken iki senede bir seçim yapılması düşünülmüştür. 1963 yılında yapılan değişiklik her sene seçim yapılması gibi bir durum tevlihedir.

Bu Anayasa meselesi halledilmeden iki senede bir seçim yapılmasını temin etmek imkân bugün mevcu değildir. Bugün elde bulunan tek imkân mahallî seçimlerle kısmi Senato seçimlerinin aynı tarihte yapılmasıdır.

Bu itibarla yukarıda sayılan sebepler ve vatan sathında seçim tansiyonunun sık sık yükseltilememesi bakımından üst üste iki yılın seçim yılı olmasından sakınılması arzusunun Yüce Parlâmentonun da görüşüne uygun düştüğü inancı içinde bu tasarı hazırlanmış bulunmaktadır.

MADDELERİN GEREKÇESİ

Tasarının birinci maddesiyle, 19 . 7 . 1963 tarih ve 307 sayılı Kanunun ek 3 ncü maddesine getirilmiş olan değişiklik bu maddenin yalnız ikinci fıkrasındadır. Yapılan değişiklikle belediye başkan ve meclis üyelerinin dört yılda bir yapılan olağan seçim tarihleri, Senato ara seçimleri tarihi olan Haziran ayının ilk Pazırına alınmak suretiyle 30 . 5 . 1961 gün ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Seçimi Kanununun 29 . 5 . 1963 gün ve 238 sayılı Kanunla değişik 4 ncü maddesinde yer alan seçim başlangıç tarihi ve oy verme gününe paralel hale getirilmekte ve böylece aynı günde seçim yapılması sağlanmaktadır.

Tasarının 2 nci maddesiyle aynı kanunun geçici 3 ncü maddesinde yapılan değişiklik de bu maddenin yalnız ikinci fıkrasındadır. Zamanında gereği yapılmış ve hükmü geçmiş bulunan birinci ve üçüncü fıkralar tasarıya alınmamıştır. Yapılan değişiklikle 17 Kasım 1963 tarihinde yapılmış olan Mahallî İdareler Genel Seçimleri ve bundan sonra yapılmış ve yapılacak olan ara seçimleriyle görev başına gelmiş ve halen görev başında bulunan ve görev başına gelecek olan belediye başkan ve belediye meclisi üyelerinin mevcut hükümlere göre 1 Ekim 1967 tarihinde sona ermesi gereken görev süresinin 3 Haziran 1968 tarihine kadar devam edeceği belirtilmek suretiyle bundan sonra yapılacak ilk olağan seçim tarihinin 1968 Haziranının ilk Pazarı olacağı öngörülmüş bulunmaktadır.

Tasarının 3 ncü maddesiyle 307 sayılı Kanuna bir geçici 5 nci madde eklenmekte ve Eylül 1967 de yapılacak mahallî seçimler için seçim kurullarınca hazırlanmış bulunan seçmen kütüklerinin 1968 seçimlerinde de kullanılması sağlanmaktadır.

Bu hüküm 26 . 4 . 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun genel nitelikte olan 28 nci maddesine bir istisna mahiyetindedir. Filhakika, söz konusu maddeye göre düzenlenen seçmen kütükleri kesinleştikleri tarihten itibaren ancak 6 ay için muteberdir. Bu itibarla, yapılması icabeden mahallî seçimler için düzenlenmiş bu kütükler gelecek yıl hükümsüz olacaktır. Halbuki bu kütüklerin meydana getirilmesi için 1967 yılı bütçesine konulmuş bulunan 37 957 600 lira seçim giderlerinden 25 446 411 lirası 17 . 6 . 1967 tarihine kadar sarf edilmiş bulunmaktadır.

Bu külfetin yeniden bütçeye yüklenmemesi bakımından hazırlanmış olan kütüklerde gerekli değişiklik ve eklerin yapılması suretiyle 1968 yılı seçimlerinde kullanılması uygun mütalâa edilmektedir. Madde bu maksatla tedvin edilmiştir. Ayrıca yeniden seçmen yeterliğini kazancakların seçmen kütüklerine yazılmaları imkânını kolaylaştırmak gayesiyle 298 sayılı Kanunun 45 nci maddesindeki yedi günlük askı müddeti 15 güne çıkarılmıştır.

Tasarının 4 ncü ve 5 nci maddeleri yürürlük ve yürütme görevleriyle ilgili genel maddelerdir.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 1/381
Karar No. : 2

3 . 7 . 1967

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair 19 . 7 . 1963 tarihli ve 307 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısı, Genel Kurulun 23 . 6 . 1967 tarihli 124 ncü Birleşiminde kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuzda ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle görüşüldü :

Tümü üzerinde cereyan eden görüşmeler neticesinde, kanun tasarısının gerekçesinde açıkça belirtilen ve tasarının hazırlanmasına âmil olan sebepler prensip itibariyle komisyonumuzca da yerinde görülerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

19 . 7 . 1963 tarih ve 307 sayılı Kanunda sadece üç geçici madde bulunduğu halde, tasarının 3 ncü maddesiyle mezkûr kanuna «Geçici 5 nci maddenin» eklenmesi istenmektedir.

Tatbikatta, tereddütlere mahal bırakmamak ve madde numaraları arasındaki teselsülü temin etmek gayesiyle geçici 5 nci madde numarası «Geçici 4 ncü madde» olarak düzeltilmiş, diğer maddeler ise, tasarı metninde olduğu gibi bırakılmış ve yapılan bu değişiklikle tasarı kabul edilmiştir.

Zamanın darlığı, kanunun lüzum ve ehemmiyetini nazarı itibara alan Komisyonumuz müzakere mevzuu kanun tasarısını Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesini Geçici Komisyonu-muz temenniye şayan görmüştür.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon

Başkanı	Sözcü	Kâtip	
Ankara	Aydın	Afyon K.	Hakkâri
<i>O. Eren</i>	<i>N. Menteşe</i>	<i>M. Akalın</i>	<i>A. Karahan</i>
İçel	İstanbul	Kastamonu	Kayseri
<i>M. Arıkan</i>	<i>C. Karca</i>	<i>S. Keskin</i>	Söz hakkım mahfuzdur. <i>C. Nayman</i>
Konya	Muş	Niğde	Sakarya
<i>M. Keskin</i>	(Muhalifim) Söz hakkım baki kalmak üzere <i>N. Neftçi</i>	<i>Y. Arıbaş</i>	<i>K. Eroğan</i> İmzada bulunamadı.

Trabzon

Muhalifim, gerekçesi ilişiktir.

H. Orhon

İzmir

(Senato seçimleri ile ilgili olarak, Anayasanın 73 ncü maddesinden bahisle, gerekçede send edilen mütalâaya iştirak etmemekle beraber tasarı metnine taraftarım.)

Ş. Akkan

MUHALİFET ŞERHİ

Kanun tasarısı, İçtüzük hükümlerine göre müzakere edilmemiştir. Usulsüzdür.

Şöyle ki;

a) Geçici komisyonlar Meclis Başkanı tarafından toplantıya çağrılabilir. Bu çağrı başka makam tarafından yapılamaz.

b) Kutularınıza, imzasız bir davet atılmıştır. Davette, Komisyon Başkanlık divanı seçimi yapılacağı gösterilmiştir. Böyle bir davet tamamen tüzük hükümlerine aykırıdır.

c) Usulsüz davet üzerine komisyon toplanmıştır. Davette Komisyon Başkanlık divanı seçileceği işaret edilmiş olmasına rağmen mehil dahi verilmeden teklif usulsüz müzakere edilerek kabul olunmuş ve bu karara bağlanmıştır.

Bu usulsüzlük dışında tasarı Anayasanın 73 ncü maddesine aykırıdır. Bütün yönü ile muhalifim.

Trabzon

H. Orhon

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair 19 . 7 . 1963 tarihli ve 307 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair 19 . 7 . 1963 tarihli ve 307 sayılı Kanunun ek 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Ek madde 3. — Belediye meclisi üyeleri ve belediye başkanları seçimi dört yılda bir yapılır.

Seçim döneminin son toplantı yılının Mart ayının 30 ncu günü seçimin başlangıç tarihidir ve Haziran ayının ilk Pazarına raslıyan gün oy verilir.

Belediye meclisinin dönem sonundan önce her hangi bir sebeple boşalması veya belediye meclis üye sayısının, yedeklerin de getirilmesinden sonra meclis üye tamsayısının yarısına düşmesi hallerinde belediye başkanı, belediye başkanının her hangi bir sebeple boşalması halinde de belediye başkanvekili derhal durumu mahallî ilçe seçim kurulu başkanlığına bildirmeye mecburdur.

Belediye meclisi ve başkanının müstereken boşalmaları halinde bildirim, mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından yapılır.

Bu bildirim üzerine ilçe seçim kurulu başkanlığınca keyfiyet 48 saat içinde ilân edilir.

ilân tarihinden sonra gelen 60 ncı günü takibeden ilk Pazar günü oy verilir.»

MADDE 2. — Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair 19 . 7 . 1963 tarihli ve 307 sayılı Kanunun geçici 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Geçici madde 3. — 17 Kasım 1963 tarihinde başlayan seçim dönemi içinde seçilen belediye başkan ve belediye meclisi üyelerinin görev süresi 3 Haziran 1968 tarihine kadar devam eder.»

MADDE 3. — Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair 19 . 7 . 1963 tarihli ve 307 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 5 nci madde eklenmiştir.

Geçici madde 5. — 2 Haziran 1968 tarihinde yapılacak olan Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçimi ile mahallî seçimler için yeniden seçmen kütüğü düzenlenmez. 17 Eylül 1967

M. Meclisi

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair 19 . 7 . 1963 tarihli ve 307 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

«**EK MADDE 3.** — Tasarının ek 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

«**GEÇİCİ MADDE 3.** — Tasarının geçici 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 3. — Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair 19 . 7 . 1963 tarihli ve 307 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 4 ncü madde eklenmiştir.

«**GEÇİCİ MADDE 4.** — Tasarının geçici 5 nci maddesi geçici 4 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.»

(S. Sayısı : 348)

mahallî seçimleri için hazırlanmış bulunan kütükler aşağıda belirtilen esaslar dairesinde bu seçimler için kullanılır.

Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanuna göre düzenlenen sandık seçmen listeleri 20 Nisan 1968 gününden 6 Mayıs 1968 günü saat 17,00 ye kadar yeniden askıya çıkarılır.

Listelerin askıya çıkarılmasından kütüklerin kesinleşmesine ve sandık seçmen listelerinin sandık kurullarına teslimine kadar olan işlemlerde 298 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

Kütüğe ilâve edilen seçmenler - sandık mevcudunun (400) ü aşmaması şartıyla - o seçim bölgesindeki sandıkların evvelce düzenlenmiş sandık seçmen listelerine eklenir. Bu işlem yapılırken bir sandık bölgesinde yeniden yazılan seçmenlerin o sandığa ait seçmen listesine eklenmesine dikkat edilir. Gerekirse yeniden yazılan seçmenler için ayrı sandık bölgeleri kurulur.

Kütüğe ilâve edilen seçmenlere, 298 sayılı Kanunun 47 ve 48 nci maddeleri gereğince seçmen kartı verilir.

İkinci ve üçüncü fıkra hükümlerinin uygulanmasında muhtarlar da görevlendirilir.

Sandık seçmen listelerinin askıya çıkarılmasında 298 sayılı Kanunun 41 nci maddesinin 1 nci fıkrası uygulanmakla beraber, Yüksek Seçim Kurulu tarafından, Türkiye Radyoları vasıtasıyla, haber yayınları saatlerinde ve başka uygun saatlerde gerekli bildirimler yayınlamak suretiyle halkın ilgisi uyandırılır.

Yüksek Seçim Kurulunun seçimlerle ilgili her türlü bildirimlerinden Türkiye radyolarınca ücret alınmaz.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

20 . 6 . 1967

Başbakan
S. Demirel

Devlet Bakanı
S. Öztürk

Devlet Bakanı
H. Atabeyli

Devlet Bakanı
K. Ocak

M. Meclisi

MADDE 4. — Tasarının 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(S. Sayısı : 348)

Hükümetin Teklifi

Devlet Bakanı <i>S. T. Müftüoğlu</i>	Adalet Bakanı <i>H. Dincer</i>
Millî Savunma Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>	İşleri Bakanı <i>F. Sükan</i>
Dışişleri Bakanı V. <i>F. Sükan</i>	Maliye Bakanı <i>C. Bülçhan</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>İ. Ertem</i>	Bayındırlık Bakanı <i>O. Alp</i>
Ticaret Bakanı <i>A. Türkel</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>V. A. Özkan</i>
Gün. ve Tekel Bakanı <i>İ. Tekin</i>	Tarım Bakanı <i>B. Dağdaş</i>
Ulaştırma Bakanı <i>S. Bilgiç</i>	Çalışma Bakanı <i>A. N. Erdem</i>
Sanayi Bakanı <i>M. Turgut</i>	En. ve Ta. Kay. Bakanı <i>R. Sezgin</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Kürşad</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>H. Mentешеoğlu</i>
	Köy İşleri Bakanı <i>T. Toker</i>